

Eduskunnan talousvaliokunnalle

12.01.2023

Hallituksen esitys (HE 297/2022 vp) eduskunnalle laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetun lain sekä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta

Koneyrittäjät toteaa lausuntonaan hallituksen esityksestä laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetun lain sekä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta seuraavan.

Sinänsä jakeluvelvoite on keino vaikuttaa työkonepäästöihin, koska työkoneiden osalta toimivia käyttövoimavaihtoehtoja ei toistaiseksi ole.

Esityksen yritysvaikutukset on käytännössä täysin laiminlyöty, mikä on erittäin vakava puute ja estää tietoon pohjautuvan päätöksenteon asiassa. Näin siitä huolimatta, että esityksessä väitetään jakeluvelvoitteen noston kustannusvaikutukset huomioiduiksi.

Esityksessä huomiota on kiinnitetty vain maataloudelle aiheutuviin kustannusnousuihin ja samalla on arvioitu vaikutuksen olevan vajaa kaksi prosenttia. Työkonealoilla, kuten maarakennus- ja metsäkonealoilla vaikutus on jopa kymmenkertainen, mutta tältä osin yritysvaikutukset ovat täysin arvioimatta. Tämä arvioimattomuus juontaneen juurensa VTT:n loppuraporttiin Työkoneiden kustannustehokkaat päästövähennyskeinot (TYKO2), jossa sama arvioimattomuus toistuu, vaikka esimerkiksi pelkästään Tilastokeskuksen konekustannusindeksien osalta saa luotettavaa kuvaa polttoöljyn kustannusvaikutuksista työkoneloilla.

Polttoöljyn hinnan nousuksi esityksessä on arvioitu 27 prosenttia; mahdollisesti jopa enemmän. Polttoainekustannukset työkonerytyksessä ovat monesti 20 prosentin luokkaa ja kuten esityksessä todetaan työkonekäytössä polttoöljyn kokonaiskulutuksesta käytetään 45 prosenttia.

Esityksen tarkastelussa polttoöljyn hinta nousisi 1,15 eurosta 1,46 euroon litralta. Hinta-arvio on tehty marraskuun 2021 tiedoilla. Tilastokeskuksen kuukausihintaseurannan mukaan polttoöljyn hinta on Ukrainan sodan aikana 3/2022-11/2022 vaihdellut välillä 1,59 ja 2,06 €/l välillä.

Kun yksittäisen tilan vaikutuksiksi on arvioitu 40 snt/litran hinnannousulla noin 1 400 euroa vuodessa, niin yksittäisessä koneyrityksessä vaikutukset ovat kymmeniä tuhansia ja jopa enemmän vuodessa.

Maatalouden osalta on arvio lisäkustannuksista vuosina 2026-2027 on yhteensä 50 M€, mikä on suunniteltu kompensoitavan, mutta työkoneturakointiin aiheutuvaa moninkertaista kustannusnousua ei ole mitenkään tarkasteltu, saati suunniteltu kompensoitavan.

Esimerkiksi vahtolaisen 100 hehtaarin kasvinviljelytilan polttoöljyn kulutus vuonna 2021 oli 12000 litraa, kun tämän harjoittamassa haketusurakoinnissa kulutus oli 88000 litraa. Tämä kuvaa hyvin, miten puutteelliset vaikutusarviot esityksessä on.

Koska jakeluvelvoitteen muutosten esitetään tulevan voimaan vasta vuodesta 2026 alkaen, **esitystä ei jakeluvelvoitteen noston osalta tulisi nyt viedä kiireellä läpi**. Varsinkaan kun nykyisessä maailmantilanteessa myös kaikki polttoaineiden hintoihin liittyvät arviot ovat erittäin epävarmalla pohjalla. Huolimatta jo helmikuussa 2022 alkaneesta Ukrainan sodasta mitään vaikutusarviointia ei ole vaivauduttu päivittämään, mikä hyvin kuvaa valmistelun ketteryyttä tai pikemminkin sen puuttumista. Myös valtiovarainministeriö vastustaa esityksen mukaan ehdotettua biopolttoöljyn jakeluvelvoitetason nostoa.

Edelleen on syytä todeta sekin, että asian lykkääntymisellä ei ole vaikutuksia Suomeen suuntautuvien biopolttoaineiden tuotantolaitosinvestointien osalta, koska ei ole perusteltua olettaa niiden perustuvan Suomen kotimarkkinakysyntään.

Edelleen on huomattava, että meillä ei ole EU:n asettamia minimijakeluvelvoitteita työkonekäytön osalta ja että esimerkiksi Ruotsissa tässä tilanteessa ollaan liikenteen jakeluvelvoitteen osalta palaamassa EU:n minimitasoon. Voidaan kysyä, miksi tilanne Suomessa tulisi arvioida toisin kuin Ruotsissa tehdään?

Katsomme siis, että nykytilanteessa näin hataralla tietopohjalla biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen kiristämisestä on syytä toistaiseksi luopua ja tehdä asiaa koskevat päätökset tuonnempana, kunnes puuttuvat yritysvaikutusten arvioinnit on tehty, öljyn maailmanmarkkinatilanne on normaalimpi ja tilanne vuodesta 2026 eteenpäin tarkemmin arvioitavissa mukaan lukien välttämätön muutosten kattava kompensointimallinnus.

Mikäli vastoin kaikkia odotuksia ja vastoin noudatettavaa hyvää lainsäädäntökäytäntöä kuitenkin jakeluvelvoitteen kiristämiseen päädyttäisiin yritysvaikutusten arvioinnin puuttuessa, niin se tulisi toteuttaa mahdollisimman tasaisin suhteellisin korotuksin. Nyt esitetty nousu jakaantuu etupainotteisesti ja hyvin epätasaisesti 2027 nousu olisi 40 % (11,6%=> 16,2%) ja kun taas 2030 nousu olisi 18 % (25,4%=>30%).

Vuosittaisella 24 % nousulla samaan lopputulokseen päästäisiin tasaisella tahdilla, mikä olisi järkevämältä tuntuva askellus sekä loppukäyttäjien että tuottajienkin kannalta. Tällöin portaittainen nousu voisi olla:

2026	12,4%
2027	15,4 %
2028	19,1 %
2029	23,7 %
2030	30 %

Kunnioitavasti

Koneyrittäjät ry

Matti Peltola
toimitusjohtaja